

PAPER DETAILS

TITLE: İLKÖĞRETİM 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜREL MİRASLA İLGİLİ BASARI
DÜZEYLERİ VE TUTUMLARININ BAZI DEĞİSKENLERCE İNCELENMESİ (ADİYAMAN ÖRNEĞİ)

AUTHORS: Yasin DOĞAN, İrfan ARIKAN

PAGES: 29-68

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/15086>

İLKÖĞRETİM 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜREL MİRASLA İLGİLİ BAŞARI DÜZEYLERİ VE TUTUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLERCE İNCELENMESİ (ADİYAMAN ÖRNEĞİ)*

İrfan ARIKAN **

Yasin DOĞAN ***

Öz

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel miras ile ilgili başarı düzeylerini ve tutumları bazı değişkenler ile incelemektir. Nicel araştırma yöntemlerinden tarama yönteminin kullanıldığı bu çalışma, Adıyaman ili ve Kâhta ilçesindeki 14 okulda toplam 425 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, kültürel mirasa yönelik başarı testi ve kültürel mirasa yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Kültürel Mirasa Yönelik Başarı testi araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Bu araştırmada, öğrencilerin kültürel miras ile ilgili tutumlarını ölçmek amacıyla tutum ölçeği kullanılmıştır. Curtis ve Seymour (2004) tarafından geliştirilen ve 2001-2002 eğitim öğretim yılında, Louisiana'daki ilköğretim 4. sınıf ve 8. sınıfta uygulanan " kültürel miras tutum ölçeği " Adıyaman'a uyarlanarak bu çalışmada kullanılmıştır. Bu araştırma sonucunda, uygulamaya dâhil edilen 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasa yönelik başarılarının orta düzeyde olduğu, kültürel mirasa yönelik tutumlarının ise olumlu olduğu tespit edilmiştir. Tersinden okursak kültürel mirasa yönelik tutum arttıkça kültürel mirasa yönelik başarı da artmıştır. Bunun yansıması geliri asgari geçim seviyesinin altında olan ailelerin çocuklarının kültürel mirasa yönelik başarıları ve tutumları düştüğü, anne- babanın eğitim seviyesi arttıkça başarı ve tutumlarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel miras eğitimi, sosyal bilgiler, başarı, tutum, Adıyaman.

* Bu çalışma Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından 2012 yılında kabul edilen yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

** Bilim Uzmanı, Adıyaman Milli Eğitim Müdürlüğü, Sosyal Bilgiler Öğretmeni

*** Yrd. Doç. Dr. Adıyaman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ydogan@adiyaman.edu.tr

ANALYZING THE SUCCESS LEVELS AND ATTITUDES OF ELEMENTARY EDUCATION 7TH GRADE STUDENTS RELATED TO CULTURAL HERITAGE (ADİYAMAN PROVINCE CASE)

Abstract

The aim of this research is to examine the level of success which is related with the culturel heritage and the attitudes of 7th grade (primary) students, with some varianles. In this study, hatchling method is used which is one of the methods of quantative methods. This study is applied to 425 students in 14 schools in Adıyaman and Kahta. In the research, the attitude scale related to cultural heritage and success test related to cultural heritage were used as the data collection tools. The Success Test Related to Cultural Heritage was developed by the researchers. In this research, the attitude scale was used to measure the attitudes of students related to the cultural heritage. was adapted into Adıyaman and used in this study. As a result of this research, it is proved that the 7th grade of students have positive attitudes and the average level of success towards to culturel heritage. The level of attitudes and success decline when the families income is under the level of minimal. Futhermore, when the education levels of the families increase, the level of success and the attitudes increases positively.

Key Words: Culturel heritage education, social studies, success, attitude, Adıyaman.

1. GİRİŞ

Kültür kavramının hayatın her alanıyla ilgili bir olgu olması ve sosyal bilimlerin tümünün az ya da çok kültürle ilişkili olması yapılan tanımların farklı olmasına sebebiyet vermiştir (Çankaya, 2006:9). Her ne kadar ortak bir tanım yapılamasa bile yapılan tanımların birbiriyle ilişkili olduğu görülmektedir.

Türk Dil Kurumu (2010) kültürü " Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede

kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğin ölçüsünü gösteren araçların bütünü olarak” tarif ederken; Demirel’e (2004: 7) göre kültür “ *Doğanın yarattıklarına karşılık insanoğlunun ortaya koyduğu maddi, manevi her şeydir.* ” Tanımlardan da anlaşılacağı üzere bir toplumun mimarisinden, giyiminden, yemeklerinden tutun da gelenekleri, görenekleri, inanç sistemleri, düşünce biçimine kadar kısacası insanla ilgili her şey kültürün içerisine girmektedir.

Kültür kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için uzmanlar kültürü maddi kültür ve manevi kültür olarak sınıflamışlardır (Erkal, 1983: 106). Bazı kaynaklarda manevi kültür kavramının yerine moral kültür kavramı da kullanılmaktadır (Bostancı, 2002: 133). Bazı kaynaklarda ise kültür, somut ve somut olmayan kültür olarak sınıflandırılmıştır. Her ne kadar kavramların ifade ediliş biçimi farklı olsa da neticede kavramlara yüklenen anlam benzerdir. UNESCO tarafından düzenlenen “Dünya Kültür Politikaları Konferansı Sonuç Bildirgesi’nde” yer alan kültür tanımına göre “en geniş anlamıyla kültür, bir toplumu ya da toplumsal bir grubu tanımlayan belirgin maddi, manevi, zihinsel ve duygusal özelliklerin bileşiminden oluşan bir bütün ve sadece bilim ve edebiyatı değil, aynı zamanda yaşam biçimlerini, insanın temel haklarını, değer yargılarını, geleneklerini ve inançlarını da kapsayan bir olgu”dur (UNESCO, 1982).

Maddi (Somut) kültür, teknoloji, üretim araçları, kullanılan araç gereçler v.b. kısacası görünür alandaki her tür insan ürünü bu kapsama girmektedir. Bostancı’nın da belirttiği gibi maddi kültür kavramında kolaylık olması açısından fotoğraf makinesiyle tespit edilen her şey maddi kültürün bir ögesidir denilebilir (Bostancı, 2002: 133). Manevi (somut olmayan) kültür ise, dini inançları, ahlaki değerleri, insan ilişkilerini düzenleyen yazılı ve yazısız kaynakları, hukuk sistemini, insan davranışının gerisindeki duygu ve düşünceleri vb. kapsamaktadır.

1.1. Kültürel Miras

Miras, sözlükte “bir neslin kendinden sonra gelen nesle bıraktığı şey” anlamına gelmektedir (TDK, 2011). Kültürel miras kavramı ise insanın bilinen tüm zaman içinde yaşadığı, biriktirdiği, geliştirerek, yeni sentezlerle zenginleştirerek ve sürekliliğini sağlayarak kendinden sonrakilere aktardığı veriler dizisi olarak, insanın bir anlamda yaşam karşısında durumu, varlığının kanıtı olarak ifade edilir (Çankaya, 2006: 8). Kültürel miras, bir toplumun düşüncelerini ve yaşam şeklini açıklayan, düşünsel başarılarını gösteren nesneler ve geleneklerden oluşmaktadır. Söz konusu olan nesneler sit alanlarıyla birlikte tarihi nesneleri kapsamaktadır. Doğal alanlar, çeşitli yaşam izlerinin bulunduğu mağaralar; çok özel nitelikte olduğu düşünülen ağaçlar, parklar, binalar, antik şehir kalıntıları ve tarihsel karakteri olan yerler bu kapsamda değerlendirilmektedir. Kültür mirası, sadece taşınmayan nesnelerden ibaret olduğunu düşünülmemelidir. Taşınabilir nesneler de kültür mirası kapsamında değerlendirilmelidir (Gögebakan,2009). Mesela insanların günlük yaşamda kullandıkları kap kaçak, elbise, savaşta kullandıkları silahlar; sanatsal değeri olan resim, heykel gibi eserlerde taşınabilir kültür mirası olarak değerlendirilir.

Yukarıda izah edilenler kültürel mirasın maddi boyutunu teşkil etmektedir. Bir de kültürel mirasın somut olmayan, manevi bir boyutu vardır. Toplumun belleğinde yüzyıllar boyunca gelişerek varlığını sürdüren ve canlı organizmalar bütünü olarak değerlendirilen; destanlar, masallar, ninniler, türküler, şiirler gibi sözlü kültür ürünleri kültürel mirasın çok önemli taşıyıcıları olarak değerlendirilebilir. Toplumumuzda değer olarak kabul edilen, kına gecesi, sünnet düğünü, askeri uğurlama ve karşılama, bayram törenleri gibi gelenekler de somut olmayan kültürel mirasın bir parçasıdır (Gögebakan, 2009:26).

1.2.Kültür-Eğitim İlişkisi

Bireylerin kültürel değerleri kazanma sürecine kültürlenme denir. Kültürlenme doğumdan ölüme kadar olan bir süreci kapsamaktadır (Demirel, 2004:8).Kültürlenme iki şekilde gerçekleşmektedir. Kültürlenme belli bir programa bağlı kalmadan bilinç dışı yani kendiliğinden gerçekleşiyorsa buna “kendiliğinden kültürlenme” denir. Bu durumda birey informal bir şekilde aile içinde, mahallede ya da farklı gruplar içerisinde bir kültür etkileşimine maruz kalır. Fakat kültürlenme belli bir program dâhilinde bilinçli olarak gerçekleşiyorsa buna da “kasıtlı kültürlenme” denilir (Başar, 1991: 223). Okulun temel işlevlerinden biri de kasıtlı kültürlenme süreciyle yetişmekte olan kuşakların en uygun toplumsallaşmalarını sağlamaktır (Başar, 1991: 223). Okuldaki kültürlenme süreci tesadüflere bırakılamaz. Çünkü sınırlı ders saatiyle bütün kültürel değerleri öğrencilere benimsetmek olanaksızdır. Zaten okullar da bütün kültürel değerleri öğrencilere kazandırma kaygısını taşımamaktadır. Bu yüzden eğitim programları hazırlanırken toplumun mevcut kültürel değerleri içerisinde bireyin ilgi ve ihtiyaçları ile toplumun çıkarları göz önünde bulundurularak hazırlanır.

Okullar kültürel mirasın hem koruyucusudur hem de taşıyıcısıdır. Toplumsal değer ve normlar öğrencilere benimsetilmeye çalışılarak kültürel mirasın sürekliliği sağlanmaya çalışılır. Bu miras yoluyla her kuşak kültür birikimi sürecini önceki kuşağın bıraktığı yerden devralarak sürdürmektedir(Tezcan, 1999: 58). Kültürel miras eğitimi tarih ve kültürü birinci elden öğretim kaynaklarından, tarihsel binalardan, insanların maddi kültüründen elde ettikleri bilgileri kullandıkları bir öğrenme öğretme yaklaşımı olarak öğrencilerin tarih ve kültür hakkında bazı tarihsel kavramları ve ilkeleri anlamalarını güçlendir(Hunter,2008). Eğitim kültürel mirasın koruyucusu ve taşıyıcısı olduğu gibi aynı zamanda kültürel değişim de bir araçtır(Tezcan, 1999: 73). Çağdaş medeniyetin üyelerini yetiştirmeye çalışan toplumlar eğitimi bir araç olarak kullanmışlardır. Bu kültürel değişim kendini iki şekilde göstermektedir. Ya ileri olarak kabul edilen

toplumların ilke ve değerleri kabul edilmiştir ya da ilerlemeye engel olarak kabul edilen bazı ilke ve değerler değiştirilmiş ya da yok edilmiştir.

1.3. Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Mirasın Önemi

Kültür konusunu doğrudan ele alan disiplinlerin başında Sosyal- Kültürel Antropoloji, Etnoloji ve Etnografya yer almaktadır. Sosyal Antropoloji ve Etnoloji bilimleri insan topluluklarının maddi ve manevi kültürleri üzerinde çalışmalar yaparlar. Etnografya bilimi ise bir toplumun kültürel gelişim içerisinde yarattığı maddi ve manevi kültür ürünlerini inceler (Başar, 1991: 225). Bunun dışında diğer toplumsal bilimler de kendisine bakan yönüyle kültürü konu edinirler. Bu disiplinler kültürü kendi ilkeleri çerçevesinde ele alırlar. Örneğin Tarih bilimi geçmişteki uygarlıkların kültürünü inceler; Psikoloji kültürün davranış üzerindeki etkisini; Sosyoloji ise kültürün toplumsal yapıya olan etkisini inceler. İlköğretim programları içerisinde Kültürel Antropoloji ve Etnoloji gibi doğrudan kültürle alakalı bir disiplin mevcut değildir. Bu disiplinler de diğer toplumsal disiplinler gibi sosyal bilgiler dersi bünyesinde verilir (MEB,2005). Ayrıca somut olmayan kültür mirası Türkçe dersinde de verilmektedir (Kolaç,2009).

Sosyal bilgiler dersinin insan ve onun faaliyetlerini konu alması, toplumsal olgularla uğraşması ve toplumsal bilimlerin bir bileşkesi olması; kültürel miras konusunun sosyal bilgiler dersinde işlenmesine zemin hazırlamaktadır.

Yukarıda belirtilen gerekçeler çerçevesinde kültürel miras konusu sosyal bilgiler dersinde önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersini oluşturan dokuz öğrenme alanından biri de “Kültür ve Miras” öğrenme alanıdır. Bu öğrenme alanında ağırlıklı olarak somut kültürel miras konularına kazanımlarına yer verilirken Çengelci’nin (2012) çalışmasında da ortaya çıkardığı gibi yine somut olmayan kültürel mirasa ilişkin kazanım ve etkinlik örneklerinin en fazla Kültür ve Miras öğrenme alanında, olduğu ortaya çıkarılmıştır. Öğrenciler bu öğrenme alanıyla genel olarak Türk kültürünü oluşturan temel öğeleri tanıyıp benimserler. Ulusal

bilincin oluşmasını sağlayan kültürün korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul ederler. Öğrenciler kültürel öğelerin bir toplumun ulusal kimliğinin oluşmasındaki önemini fark ederler. *“Böylece kültürel öğelerin bir toplumu diğer toplumdan ayıran özellikler olduğunu kavrarlar diğer taraftan da yerelden ulusala ve ulusaldan evrensele doğru taşınarak dünya kültürel mirasının renklenmesine ve zenginleşmesine katkı sağladığını kavrarlar”* (MEB,2005). Öğrenciler kültürel ve estetik değerleri algılayarak; kültürle ilgili olarak geçmişle günümüzü karşılaştırırlar. Kültürün zamana ve mekâna göre değiştiğini kavrarlar. Ayrıca bugün sahip olduğumuz kültürün uzun bir geçmişin eseri olduğunu öğrenirler (MEB,2005). Sosyal bilgiler eğitiminde kültürel mirasla ilgili çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Bunun en önemli nedeni; 2005 yılında eğitimde yaşanan paradigma değişikliğidir. Bu değişiklik, geleneksel eğitim sisteminin yerini öğrenciyi merkeze alan yapılandırmacı eğitim sistemi almıştır. Buna bağlı olarak sosyal bilgiler öğretim programı yeniden tasarlanmıştır. Sosyal bilgiler programının yeni olması kültürel miras alanındaki çalışmaları önemli kılmaktadır. Ülkemizde sosyal bilgiler eğitiminde kültürel mirasla ilgili biri Sertkaya’nın (2010) yapmış olduğu yüksek lisans tezidir. Sertkaya (2010) çalışmasında ilköğretim II. kademe sosyal bilgiler ders programı ile kültür aktarımı ve kültürel kimlik geliştirme arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Bu çalışmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmaya göre 2005 yılında yürürlüğe giren sosyal bilgiler öğretim programının kültürel kimlik kazandırma açısından hedef ve içerikle uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Selanik Ay ve Deveci (2011: 109) *“Alan gezilerinin toplum tarihinin korunması ve aktarılmasına hizmet ettiğini yaptıkları araştırma kapsamında yapılan tarih sergisi sonunda elde etmişlerdir.*

Aslan ve Çulha’nın (2008) yapmış olduğu çalışmada Türkiye’deki ilköğretim okullarında *“kültürel miras”* eğitiminin *“ulusal kimlik”* geliştirilmesinde nasıl kullanıldığı üzerinde durulmuştur. 4. ve 6. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada katılımcıların deneyimlerini betimlemeyi olanaklı kılan örnek olay çalışması yöntem

olarak seçilmiştir. Öğrencilere kültürel mirasla ilgili üniteler anlatılmadan önce konu hakkında ön bilgilere sahip oldukları; bu bilgileri daha önceki sosyal bilgiler derslerinden, ailelerinden, ulusal bayramlardan, televizyon ve dergilerden edindikleri tespit edilmiştir. Bu çalışmada 4. sınıf öğrencileri geçmiş, daha çok kendi bireysel geçmişleri ile ilişkilendirerek, kendi aile tarihleriyle öğrenmeyi ilgi çekici bulmuşlardır. 6. sınıf öğrencileri, kendi kişisel tarihleri ile tarihsel olaylar arasında bağ kurarak, tarih öğretiminin amacının kendi atalarını öğrenmek olduğunu belirtmişlerdir. 4. Sınıf öğrencilerine “Okulda size neden tarih öğretiliyor?” diye sorulduğunda öğrencilerden hiç biri kimlikle ve kültürel mirasla ilgili bir şeyden söz etmemişlerdir. Sınavlarda başarılı olmak ve iyi bir iş sahibi olmak için tarih derslerinde öğrendiklerinin kendilerine fayda sağlayacağını düşünmüşlerdir. Aynı soruya 6. sınıf öğrencileri tarihin atalarını öğrenmelerine ve anlamalarına yardım ettiğini düşünmüşlerdir. Bu araştırma sonucu öğretim programının kültürel mirası aktarmada ve ulusal kimlik kazandırmada başarılı olduğunu göstermiştir.

Bıyıklı (2010) çalışmasında sosyal bilgiler ders kitaplarında kültürel miras konusunun ve kültürel miras öğelerinin nasıl sunulduğunu araştırmıştır. Araştırmada kültürel mirasla ilgili görsellerin geçmişten günümüze sosyal bilgiler ders kitaplarında önemli ölçüde yer aldığı belirtilmektedir. Bıyıklı’ya (2010) göre 1998 yılına kadar sosyal bilgiler programında kültürel mirasın korunması fikri bir vatandaşlık görevi olarak görülüyordu. Bu anlayış 1998-2004 yılları arasında yumuşatıldı. 2005-2009 yılları arasında yayınlanan ders kitaplarında kültürel mirasın korunması milli bir görevden ziyade dünya mirasını korumak sorumluluğu olarak görülmüştür. 2005 yılından itibaren ders kitaplarında kültürel miras konusunun daha çok işlendiği, içeriğin ve görselliğin zenginleştirildiği belirtilmiştir. Yine bu programla birlikte somut olmayan kültürel mirasa da önemli ölçüde yer verildiği anlatılmaktadır.

1.4. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı ilköğretim (ikinci kademe) 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili kazanımları gerçekleştirme düzeylerini ve bazı değişkenlerin (aile geliri, anne-baba eğitim durumu) kültürel miras eğitimi üzerindeki etkilerini incelemektir. Bu araştırmayla, sosyal bilgiler dersi kapsamında, söz konusu dersin öğretim programında yer alan kazanımlarının ve dersin genel amaçlarının uygulamada nasıl gerçekleştiğini Adıyaman ili çerçevesinde tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmanın Adıyaman'da yapılmasında; Adıyaman'ın birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olması, Dünya Kültür Miras listesine girmiş olan Nemrut Dağı gibi önemli tarihi mekân ve eserlerin Adıyaman'da yer alması etkili olmuştur.

Kültürel mirasın korunması ve yaşatılması her ne kadar pek çok dersin ortak amacı olarak kabul edilse de özellikle bazı dersler ayrı bir öğrenme alanı olarak bu konuyu ele almaktadır. İlköğretimde bu görevi hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersi çoğunlukla üstlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretim programının dokuz öğrenme alanlarından biri “ Kültür ve Miras ” öğrenme alanıdır (MEB, 2006: 62). Kültür ve Miras öğrenme alanı 4-7. sınıfların hepsinde mevcut olmakla beraber derslerdeki ağırlıkları diğer öğrenme alanlarına göre daha kapsamlıdır. Kültür ve Miras öğrenme alanının temsili 4. sınıfta % 14, 5. sınıfta % 14, 6. sınıfta %23 ve 7. sınıfta ise % 25'tir (MEB:2005). Ayrıca sosyal bilgiler öğretim programında yer alan 17 genel amaçtan 3'ü doğrudan kültürel mirasla alakalıdır (MEB, 2006: 6). Sonuç itibarıyla kültürel miras konularının sosyal bilgiler programında önemli bir yer edindiği açıktır. Fakat öğretim bir süreç olarak düşünüldüğünde programın yeterliliği tek başına etkili olmamaktadır. Bir program ne kadar iyi hazırlanırsa hazırlansın şayet dersler programa uygun işlenmiyorsa programın uygulayıcıları olan öğretmen alana hâkim değilse veya diğer imkânsızlıklar istenilen hedefe ulaşmayı zorlaştırır. Derslerin programa uygun işlenip işlenmediğinin, programın etkililiğinin ve öğrencilerin kazanımlara ulaşma düzeylerini belirlemenin bir yolu mevcut durumun fotoğrafını çekmekle mümkün olabilir.

Tablo 1. 4-7. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenim Alanının Üniteleri, Kazanım Sayıları ve Oranı

Sınıf	Öğrenme Alanı	Üniteler	Kazanım sayıları	Oranı %	Ders saati
4	Kültür ve miras	Geçmişimi Öğreniyorum	6	14	12
5	Kültür ve miras	Adım Adım Türkiye	6	14	15
6	Kültür ve miras	İpek Yolunda Türkler	9	23	24
7	Kültür ve miras	Türk Tarihinde Yolculuk	8	25	27

Bu araştırmanın yapılmasının gerekçelerinden biri de ülkemizde kültürel mirasa ilişkin yeterli sayıda çalışmaya rastlanamamış olmasıdır. Özellikle Adıyaman ilinde bu konudaki çalışmalara ihtiyaç duyulması araştırmanın önemini daha da artırmaktadır.

1.5. Problem Cümlesi

Adıyaman il merkezinde ve Kâhta ilçesinde öğrenim gören ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel miras ile ilgili başarı durumları ve tutumları bazı değişkenler açısından nasıldır?

Yukarıda ifade edilen problem bağlamında aşağıdaki alt problemler bu çalışmada incelenmiştir.

- İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili başarıları hangi düzeydedir?
- İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili tutumları hangi düzeydedir?
- İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin aile gelir durumlarının kültürel mirasla ilgili başarı düzeylerine etkisi nasıldır?

- İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin anne- baba eğitim durumlarının kültürel mirasla ilgili başarı düzeylerine etkisi nasıldır?
- İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin aile gelir durumlarının, kültürel mirasla ilgili tutumlarına etkisi nasıldır?
- İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin anne-baba eğitim durumlarının, kültürel mirasla ilgili tutumlarına etkisi nasıldır?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, aşamaları, veri toplama araçlarının geliştirilmeleri ve uygulanması, verilerin toplanması ve çözümlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2. 1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama modeline göre yürütülmüştür. Tarama modeli geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır (Karasar,1999). Bu çalışmada Adıyaman il merkezinde ve Kâhta ilçesinde öğrenim gören ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel miras ile ilgili başarı durumları ve tutumları, olduğu gibi herhangi bir farklı süreç dahil edilmeden bazı değişkenler açısından incelendiğinden tarama modeli seçilmiştir.

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini Adıyaman il merkezi ve Kâhta ilçesindeki ilköğretim okullarında öğrenim gören 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise katmanlı rastgele örnekleme yöntemidir. Katman oluşturmada amaç, çalışma için seçilen örneğin çalışma evreni ile benzerliğini olabildiğince yükseltmek, böylelikle örneğin çalışma evrenini temsil etme kapasitesini arttırarak örnekleme hatasını en aza indirebilmektir (Böke, 2009: 112). Bu bağlamda çalışmanın örneklem seçiminde

öğrencilerin Sosyo-ekonomik düzeyleri, Seviye Belirleme Sınavı'ndan (SBS) aldıkları puanlar göz önünde bulundurulmuştur. Örneklemenin evreni temsil etmesi amacıyla okul seçiminde Sosyo- ekonomik düzeyleri ve başarıları alt, orta ve üst düzeyde olan okullar seçilmiştir. Okulların bu şekilde sınıflandırılmasında İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ve uzman görüşünden yararlanıldı. Aşağıda örnekleme kapsamında uygulamanın yapıldığı okullar ve öğrenci sayıları yer almaktadır:

Tablo 2. Uygulama Yapılan Okullardaki Kız ve Erkek Öğrenci Sayıları

Okulun Adı	Erkek	Kız	Toplam Öğrenci Sayısı
Adıyaman Merkez İMKB İ.Ö.O	15	17	32
Adıyaman Merkez Yavuz Selim İ.Ö.O	19	14	33
Adıyaman Merkez 1 Aralık İ.Ö.O	15	16	31
Adıyaman Merkez Cengiz Topel İ.Ö.O	19	22	41
Adıyaman Merkez Menderes İ.Ö.O	12	12	24
Adıyaman Merkez Cumhuriyet İ.Ö.O	19	13	32
Adıyaman Merkez Gümüşkaya İ.Ö.O	14	14	28
Adıyaman Merkez Özel İdare İ.Ö.O	14	7	21
Adıyaman Merkez M. Yücel Özbilgin İ.Ö.O	11	7	18
Kâhta Hürriyet İ.Ö.O	15	19	34
Kâhta Damlacık İ.Ö.O	14	17	31
Kâhta Karadut İ.Ö.O	14	12	26
Kâhta Narince İ.Ö.O	22	27	49
Kâhta Bağbaşı İ.Ö.O	10	15	25
Toplam	213	212	425

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu bölümde araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının nasıl geliştirildiğiyle ilgili bilgi verilecektir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, kültürel mirasa yönelik başarı testi ve kültürel mirasa yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır.

2.3.1. Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi (KMYBT)

Bu araştırmada 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili başarılarını ölçmek amacıyla başarı testi geliştirilmiştir. Başarı testi hazırlanırken aşağıdaki işlemler gerçekleştirilmiştir:

- 1- Öncelikle araştırma kapsamına giren 4-7. sınıflardaki kültür ve miras öğrenim alanıyla ilgili konular ve kazanımlar tespit edilmiş testin tüm kazanımlarını yansıtabilecek şekilde tasarlanması amacıyla belirtke tablosu hazırlanmıştır. Burada belirtke tablosunun temel işlevi testin kapsam geçerliliğini sağlamaktır.
- 2- 4-7. sınıf kültür ve miras öğrenim alanıyla ilgili kazanımları yoklayacak şekilde 47 sorudan oluşan bir ölçme aracı hazırlanmıştır. Bu maddeler oluşturulurken ders kitaplarından, SBS soru bankalarından ve Göğebakan (2009)'nın doktora tezinden yararlanılmıştır. Ayrıca yerel tarihi içeren sorular hazırlanırken de uzman görüşünden yararlanılmıştır. Hazırlanan test, 2010-2011 eğitim – öğretim yılını mart ayında, Adıyaman Merkez Akpınar ilköğretim okulunda, Adıyaman Merkez Biraralık İlköğretim okulunda ve Kâhta Kubilay İlköğretim okulunda olmak üzere üç okulda toplam 156 öğrenciye uygulanmıştır.
- 3- Uygulama sonuçlarından elde edilen cevaplar “ITEMAN” (Item and Test Analysis) programı ile analiz edilmiştir. Hazırlanan testin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .873 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre hazırlanan başarı testinin oldukça güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.
- 4- Soruların madde güçlükleri aşağıdaki esaslar göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir:
  - Çok güç ve çok kolay maddelerle bir maddenin istenmeyen ve akla uygun olmayan çeldiricilerini tanımak
  - Geliştirilecek testin maksadına uygun güçlükteki maddeleri seçebilmek için her bir maddenin güçlük düzeyini belirlemek.
  - Her bir maddenin ayırt etme gücünü belirlemek

- Testin son formunda bulunacak madde sayısını kararlaştırmak için gerekli verileri sağlamak
- Testin son formunun uygulanmasında verilecek zamanı saptamada yardımcı bilgi sağlamak
- Yönergedeki eksiklik ve kusurları ortaya çıkarmak(Tekin, 2000; Akt. Doğan, 2006).
- Yukarıda yapılan işlemler sonucunda 47 madde içerisinde madde güçlük indeksi ve ayırt edicilik indeksi puanları 0.30 ile .75 aralığında olan 30 madde uygulamaya dahil edilmiştir.
- Son olarak uzman desteği alınarak testin sayfa düzeni ve soruların yerleri tespit edilmiş, sınavın niçin yapıldığını ve nasıl cevaplandırılacağıyla ilgili bir yönerge hazırlanmıştır.

2.3.2. Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği (KMYTÖ)

Bu araştırmada, öğrencilerin kültürel miras ile ilgili tutumlarını ölçmek amacıyla tutum ölçeği kullanılmıştır. Curtis ve Seymour (2004) tarafından geliştirilen ve 2001-2002 eğitim öğretim yılında, Louisiana'daki ilköğretim 4. sınıf ve 8. Sınıf seviyesinde öğrencilere uygulanan " kültürel miras tutum ölçeği " Adıyaman'a uyarlanarak bu çalışmada kullanılmıştır. Ölçeğin bu araştırmada uyarlanarak kullanılması için ölçeğin kullanıldığı araştırmanın birinci yazarı Curtis'ten 2010 yılında elektronik posta yoluyla yapılan yazışmalarda izin alınmıştır. Çıkacak sonuçlardan haberdar olmak istediğini de belirtmiştir. Tutum ölçeği İngilizce 'den Türkçe 'ye çevrildikten sonra iki tane alan uzmanı ve bir dil uzmanı tarafında incelenmiştir. tekrar İngilizceye çevrilerek orijinali ile uyarlanmış metnin İngilizcesi dil ve alan uzmanlarının (İngiltere'de Cumbria Üniversitesi'nden Alan Uzmanı her iki İngilizce metni karşılaştırmalı olarak incelemiştir) onayı alınmıştır. Türkçe 'ye uyarlanmış ölçek daha sonra Adıyaman Merkez Yavuz Selim İlköğretim Okulu'nda ve Adıyaman Akpınar İlköğretim Okulu'nda toplam 80 öğrenciye uygulanmıştır. Yavuz Selim İlköğretim Okulunda 30'ar kişilik 2 ayrı sınıfa Akpınar

İlköğretim Okulunda ise 20 öğrenciye uygulanmıştır. Yavuz Selim İlköğretim okulunun tercih edilmesinin sebebi üst ve orta sosyo-ekonomik düzeyde öğrencilerin öğrenim gördüğü bir okul olmasından kaynaklanmaktadır (o okulda görev yapan öğretmen görüşlerine ve gözlemlere dayanılarak). Bunun yanı sıra Akpınar İlköğretim okulunun tercih edilmesinin sebebi ise alt gelir düzeyine sahip Adıyaman merkeze bağlı bir köy okulu olmasıdır. 20 önermeden oluşan Tutum ölçeğinin en az 4 katına ulaşmak için 80 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama esnasında öğrencilerin kültürel miras ile ilgili ifadeleri anlayıp anlamadıkları sorulmuştur. Öğrenci ve uzman görüşü de alınarak “Kommegene Uygarlığının Adıyaman’ı nasıl etkilediğini bilmeme gerek yok” ifadesi “Adıyaman’da yaşamış uygarlıkların şu anki Adıyaman’ı nasıl etkilediğini bilmeme gerek yok” ifadesiyle değiştirilmiştir “Eski yollardaki yapı malzemelerini korumak önemlidir” ifadesi de “Eski köprülerin ve binaların taşlarını korumak önemlidir.” ifadesiyle değiştirilmiştir. Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeğinin (KMYTÖ) bu araştırmanın kullanımında güvenirlik katsayısı .869 çıkmıştır. Bu da ölçeğin güvenirliğinin sosyal bilimlerdeki bir araştırma için yeterli olduğu anlamına gelmektedir.

Ankette 20 tutum ifadesi yer almaktadır. Bu ölçekte öğrencilerden ölçekte yer alan maddelere yönelik düşüncelerini yansıtmaları beklenmiştir. Her maddenin karşısında “kesinlikle katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum”, “kesinlikle katılmıyorum”, şeklinde beş seçenek sunulmuştur. Öğrencilerden bunlardan yalnızca bir tanesini işaretlemeleri istenmiştir. Bu şekilde olumlu tutuma sahip öğrencilerle olumsuz tutuma sahip öğrencilerin daha iyi tespit edileceği düşünülmüştür. Ölçekte likert tipinde ifadeler için “kesinlikle katılıyorum (5)”, “katılıyorum (4)”, “kararsızım (3)”, “katılmıyorum (2)”, “kesinlikle katılmıyorum (1)”, puanı verilmiştir. İstatistiksel analizler göz önünde bulundurularak olumlu cümleler kesinlikle katılıyorum ifadesinden itibaren 5, 4, 3, 2, 1; olumsuz cümleler de kesinlikle katılıyorum ifadesinden itibaren 1, 2, 3, 4, 5 puanla değerlendirilerek SPSS programının veri

dosyalarına işlenmiştir. Olumsuz cümle içeren ve ters kodlanan maddeler sırasıyla 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17 ve 19 numaralı maddelerdir.

Geliştirilen ölçekte yer alan maddeler 5'li Likert tipi derecelendirme ölçeğine göre hazırlanmıştır. Bu derecelendirme ölçeğinde dört aralık yer aldığından her bir aralığın $4/5=0.80$ puanı kapsamı ve böylelikle aşağıdaki şekilde olması gerekmektedir (Yenilmez, 2008; Akt. Kara, 2010).

1.00 ile 1.80 aralığı: Kesinlikle Katılmıyorum

1.81 ile 2.60 aralığı: Katılmıyorum

2.61 ile 3.40 aralığı: Kararsızım

3.41 ile 4.20 aralığı: Katılıyorum

4.21 ile 5.00 aralığı: Kesinlikle Katılıyorum

2.4. Verilerin Analizi

Nicel araştırma yaklaşımına göre desenlenen bu çalışmada nicel yollarla elde edilen verilerin analizi için SPSS (Statistical Package For Social Science) 15.00 programı kullanılmıştır. Araştırmacının her bir alt probleminin analizini ve yorumlamasını yapabilmek için kullanılan analizler, ilişkisiz örneklemeler için T testi, Tek Faktörlü Varyans Analizi ve Korelasyon testi kullanılmıştır. Ayrıca verilerin betimlenmesi için frekans, yüzdelik oran ve ortalama puanlar gösterilmiştir. İki'den fazla kategoriden oluşan ailenin gelir düzeyi, annenin eğitim durumu ve babanın eğitim durumu gibi bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenlerle arasındaki farkı tespit etmek için ANOVA analizi kullanılmıştır. Kategorilerde verilerin yetersiz olduğu durumlarda bazı kategoriler analize tabi tutulmadığı gibi bazı kategorilerinde birbiriyle birleştirilip ve yeniden kodlandırılmasıyla analize tabi tutulduğu ifade edilmelidir. ANOVA ile yapılan analizlerde en yüksek farklılıkları görebilen Sheffe testi tercih edilmiştir. Bu da sosyal bilimlerle ilgili araştırmaların analizi için önemli olduğu belirtilebilir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın amaçları doğrultusunda toplanan verilerin işlenmesinden sonra problem çözümüne ışık tutacak şekilde kullanıma hazır hale getirilen veriler bu bölümde yer almaktadır.

3.1. Öğrencilerin Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi Puanları İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan çalışma evrenindeki öğrencilerin KMYBT'den almış oldukları puanların ne düzeyde olduğunu gösteren bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin KMYBT Puanlarının Ortalaması

KMYBT	N	En Düşük	En Yüksek	$\bar{X}$	Std. Sapma
Puanlar	425	3	30	17,69	6,581

Tablo 3'e bakıldığında KMYBT'den öğrencilerin alabileceği en düşük puanlar ile en yüksek puanlar gösterilmiştir. Ayrıca tablo 3'e bakıldığında araştırmaya katılan 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili başarı testi puanlarının ortalaması $\bar{X} = 17,69$ olarak görülmektedir. Bu bulguya göre araştırmaya katılan 425 öğrencinin 7. sınıf sonunda kazanmış oldukları düşünülen kültürel mirasa yönelik bilgi düzeylerinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka deyişle bu bulgu Adıyaman ilindeki ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili konularda bilgilerinin yeterli olmadığı anlaşılmaktadır.

3.2. Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi Puanlarının Ailenin Geliri Açısından Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Adıyaman ilinde çalışmanın örneklemini oluşturan ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasa yönelik başarı düzeylerinin öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre değişiklik gösterip göstermediğine bakılmıştır. Bu değişikliğin istatistiksel olarak anlamlılık taşıyıp taşımadığına bakmak için öğrencilerin KMYBT toplam puanlarının ailenin sahip olduğu gelir düzeyine göre ilişkisiz örneklem için tek faktörlü varyans analizi testi uygulanmıştır. Öğrencilerin gelir düzeylerine göre KMYBT’den almış oldukları puanlara ait bilgiler aşağıdaki tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin KMYBT Puanları ve Ailelerin Gelir Düzeyi

Ailelerin Gelir Düzeyi (TL)	N	$\bar{X}$	Std. Sapma	Std. Hata
500 TL’den Düşük	140	14,97	5,457	,461
500-1000	137	17,89	6,556	,560
1001-1500	60	21,07	6,292	,812
1501-2000	43	20,44	6,645	1,013
2000 TL ve üzeri	45	21,73	5,750	,857
Toplam	425	18,04	6,581	,319

Öğrencilerin KMYBT’den almış oldukları toplam puanların ailelerinin sahip olduğu gelire göre analizi tablo 5’te verilmiştir.

Tablo: 5 Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi Puanlarının Aile Gelirine Göre ANOVA**Testi Sonuçları**

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	2732,85	4	683,214	18,358	0,000	(2000 üzeri)- (500-1000)
Gruplar içi	15630,38	420	37,215			(1000-1500)- (500-1000)
						(2000 üzeri)- (500den az)
						(1500-2000)- (500den az)
Toplam	18363,23	424				(1000-1500)- (500den az)
						(500-1000)- (500den az)

Tablo 5'te görüldüğü gibi, analiz sonuçları öğrencilerin aile gelir düzeylerinin KMYBT puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F_{(4-420)}=18,358, p<.01$). Başka bir deyişle öğrencilerin KMYBT puanları öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Gelir düzeyleri arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla varyansları eşit kabul edildiği göz önünde bulundurularak yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; ailelerinin gelir düzeyi 2000 TL den yüksek olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=21,73$), Ailelerin gelir düzeyi 2000-1500 TL arasında olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=20,44$), Ailelerin gelir düzeyi 1500-1000 TL arasında olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=21,07$), Ailelerin gelir düzeyi 1000-500 TL arasında olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=17,89$), Ailelerin gelir düzeyi 500 TL'den az olan öğrencilerin KMYBT puanlarından ($\bar{X}=14,97$), daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca ailelerinin gelir düzeyi 2000 TL den fazla olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=21,73$) ve ailelerinin gelir düzeyi 1500-1000

TL arasında olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=21,07$) ailelerinin gelir düzeyi 1000-500 TL arasında olan öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=17,89$) daha yüksektir.

3.3. Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi Puanlarının Anne-Baba Eğitim Düzeyi Açısından Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Adıyaman ilinde çalışmanın örneklemini oluşturan ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasa yönelik başarı düzeylerinin öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeylerine göre değişiklik gösterip göstermediğine bakılmıştır. Varsa bu değişikliğin istatistiksel olarak anlamlılık taşıyıp taşımadığına bakmak için öğrencilerin KMYBT toplam puanlarının ebeveynlerinin öğretim düzeyleri bakımından ilişkisiz örneklemeler için tek faktörlü varyans analizi testi uygulanmıştır. Öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeylerine göre KMYBT'den almış oldukları puanlara ait bilgiler aşağıdaki tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Anne Öğrenim Düzeyi ve Öğrencilerin KMYBT Puanları

Öğretim Düzeyi	N	$\bar{X}$	Std. Sapma	Std. Hata
Okur yazar değil	119	15,71	6,345	,582
İlkokul	200	17,70	6,236	,441
Ortaokul	43	20,23	5,537	,844
Lise	46	21,85	6,877	1,014
Üniversite	17	22,59	5,927	1,438
Total	425	18,04	6,581	,319

Öğrencilerin KMYBT'den almış oldukları toplam puanların anne öğrenim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren analiz sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo: 7 Öğrencilerin Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi Puanlarının Anne Öğretim Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	1896,805	4	474,201	12,095	0,000	Üniversite-Okuryazar değil
Gruplar içi	16466,43	420	39,206			Üniversite-Okuryazar
Toplam	18363,23	424				Üniversite-Ortaokul Lise-Okuryazar

Tablo 7’de görüldüğü gibi, analiz sonuçları öğrencilerin annelerinin öğretim düzeylerinin KMYBT puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F_{(4-420)}=12,095, p<.01$). Başka bir deyişle öğrencilerin KMYBT puanları öğrencilerin annelerinin öğretim düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Anne öğretim düzeyleri arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla homojenlik testi sonucunda varyansları eşit kabul edildiği göz önünde bulundurularak yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; Annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=22,59$), Annesi lise mezunu olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=21,85$), Annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=20,23$) ile Annesi okuryazar olmayan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=15,71$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur $p<0.05$. Ayrıca Annesi lise mezunu olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=21,85$) ile Annesi okuryazar olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=17,70$) arasında da istatistiksel olarak bir fark bulunmuştur. Başka bir deyişle öğrencilerin annelerinin öğretim düzeyi arttıkça öğrencilerin KMYBT puanlarında da bir artış gözlenmektedir.

Öğrencilerin babalarının öğrenim düzeylerine göre KMYBT’den almış oldukları puanlara ait bilgiler aşağıdaki tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Baba Öğretim Düzeyi ve Öğrencilerin KMYBT Puanları

Baba Öğretim Düzeyi	N	Mean	Std. Sapma	Std. Hata
Okur yazar değil	18	16,72	6,763	1,594
İlkokul	183	15,23	5,677	,420
Ortaokul	82	18,04	6,478	,715
Lise	86	21,16	5,863	,632
Üniversite	56	22,86	5,706	,763
Total	425	18,04	6,581	,319

Baba öğrenim durumunun öğrencilerin KMYBT puanları üzerinde etkisini incelemek için tek faktörlü varyans analizi yapılmış ve bu analizin sonuçları tablo 9’ da gösterilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	3609,26	4	902,316	25,686	0,000	Üniversite-Okuryazar değil
Gruplar içi	14753,97	420	35,129			Üniversite-Okuryazar Üniversite-Ortaokul Lise-Okuryazar Lise-Ortaokul Ortaokul-Okuryazar
Toplam	18363,23	424				

Tablo 9’da görüldüğü gibi, analiz sonuçları öğrencilerin babalarının öğretim düzeylerinin KMYBT puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F_{(4-420)}=25,686$ $p<.01$). Başka bir deyişle öğrencilerin KMYBT puanları öğrencilerin babalarının öğretim düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Baba öğretim düzeyleri arasındaki farkların hangi gruplar arasında

olduğunu bulmak amacıyla homojenlik testi sonucunda varyansları eşit kabul edildiği göz önünde bulundurularak yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=22,86$) ile babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=18,04$), babası okuryazar olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=15,23$) ve babası okuryazar olmayan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=16,72$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur $p<0.05$. Ayrıca babası lise mezunu olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=21,16$) ile babası okuryazar olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=15,23$) ve babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=18,04$) arasında da istatistiksel olarak bir fark bulunmuştur $p<0.05$. Yine babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=18,04$) ile babası okuryazar olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=15,23$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur $p<0.05$. Başka bir deyişle öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyi arttıkça öğrencilerin KMYBT puanlarında da bir artış gözlenmektedir. Ayrıca bu bulgulara dayanılarak öğrencilerin KMYBT puanlarında baba öğretim durumundaki değişme anne öğrenim durumuna göre daha çok etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

3.4. Öğrencilerin Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan çalışma evrenindeki öğrencilerin Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeğinden (KMYTÖ) almış oldukları puanların ne düzeyde olduğunu gösteren bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin KMYTÖ Puanlarının Ortalaması

OKULLAR	N	Min.	Max.	$\bar{X}$	Std. Sapma
Bağbaşı	25	52	86	70,52	8,466
Özel İdare	21	51	92	70,62	11,391
Gümüşkaya	28	53	97	76,82	10,832
Narince	49	55	100	78,18	9,552
Karadut	26	31	100	79,92	17,309
Bir Aralık	31	60	100	82,23	10,785
Cengiz Topel	41	53	100	82,27	11,643
Menderes	24	62	98	83,12	9,200
Damlacık	31	52	100	85,03	11,929
Kâhta Hürriyet	34	49	100	85,35	11,138
İMKB	32	44	100	87,44	12,687
M. Yücel Özbilgin	18	55	99	87,56	11,986
Cumhuriyet	32	69	100	87,78	8,346
Yavuz Selim	33	61	98	87,85	7,787
Genel Puanlar	425	31	100	81,98	12,102

Tablo 10 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin KMYTÖ'den almış oldukları puanların genel ortalaması $\bar{X}=81,98$ olduğu görülmektedir. 5'li likert derecelendirme ölçeğine göre öğrencilerin alabilecekleri en yüksek puanın 100 en düşük puanın ise 20 olacağı göz önünde bulundurulduğunda genel olarak araştırmaya katılan öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumlarının olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

3.5. Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Ailenin Geliri Açısından Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Adıyaman ilinde çalışmanın örneklemini oluşturan ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasa yönelik tutumlarının; öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyin göre değişiklik gösterip göstermediğine bakılmıştır. Bu değişikliğin istatistiksel olarak anlamlılık taşıyıp taşımadığına bakmak için öğrencilerin KMYTÖ toplam puanlarının

ailenin sahip olduğu gelire göre ilişkisiz örneklemeler için tek faktörlü varyans analiz testi uygulanmıştır. Öğrencilerin gelir düzeylerine göre KMYTÖ'den almış oldukları puanlara ait bilgiler aşağıdaki tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. Öğrencilerin KMYTÖ Puanları ve Ailelerin Gelir Düzeyi

Ailelerin Gelir Düzeyi (TL)	N	$\bar{X}$	Std. Sapma	Std. Hata
500 TL'den Düşük	140	78,59	11,726	,991
500-1000	137	81,91	12,588	1,076
1001-1500	60	85,68	10,700	1,381
1501-2000	43	84,35	11,688	1,782
2000 TL ve üzeri	45	85,60	11,355	1,693
Toplam	425	81,98	12,102	,587

Öğrencilerin KMYTÖ'den almış oldukları toplam puanların ailelerinin sahip olduğu gelire göre analizi tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Aile Gelirine Göre Farklaşmasını Gösteren Tek Faktörlü ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	3267,59	4	816,899	5,832	0,000	(2000 TL üzeri)-(500 TL den düşük)
Gruplar içi	58831,28	420	140,074			(2000-1500)-500 TLden düşük
Toplam	62098,88	424				(1500-1000)-(500 TL den az)

Tablo 12'de görüldüğü gibi, analiz sonuçları öğrencilerin aile gelir düzeylerinin KMYTÖ puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F_{(4-420)}=5,832$ $p<.01$). Başka bir deyişle öğrencilerin KMYTÖ puanları öğrencilerin ailelerinin

gelir düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Gelir düzeyleri arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla varyansları eşit kabul edildiği göz önünde bulundurularak yapılan Tukey testinin sonuçlarına göre; ailelerinin gelir düzeyi 2000 TL den yüksek olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=85,60$), ailelerin gelir düzeyi 2000-1500 TL arasında olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=84,35$) ve ailelerin gelir düzeyi 1500-1000 TL arasında olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=85,68$) ile ailelerin gelir düzeyi 500 TL den düşük olan öğrencilerin tutum puanları ($\bar{X}=78,59$) arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu görülmektedir. Ailelerin gelir düzeyi asgari geçim düzeyinden düşük olan öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumlarının daha yüksek gelir düzeyine sahip olan ailelerin çocuklarına göre daha az olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

3.6. Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Anne-Baba Eğitim Düzeyi Açısından Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Adıyaman ilinde çalışmanın örneklemini oluşturan ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasa yönelik tutumlarının, öğrencilerin anne ve babalarının öğretim düzeylerine göre değişiklik gösterip göstermediğine bakılmıştır. Varsa bu değişikliğin istatistiksel olarak anlamlılık taşıyıp taşımadığına bakmak için öğrencilerin KMYTÖ toplam puanlarının ebeveynlerinin öğrenim düzeyleri bakımından ilişkisiz örneklem için tek faktörlü varyans analiz testi uygulanmıştır. Öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeylerine göre KMYTÖ'den almış oldukları puanlara ait bilgiler aşağıdaki Tablo 13' te gösterilmiştir.

Tablo 13. Anne Öğretim Düzeyi ve Öğrencilerin KMYTÖ Puanları

Öğrenim Düzeyi	N	$\bar{X}$	Std. Sapma	Std. Hata
Okur yazar değil	119	77,06	12,022	1,102
İlkokul	200	83,10	11,635	,823
Ortaokul	43	85,12	9,772	1,490
Lise	46	86,48	12,165	1,014
Üniversite	17	83,29	13,508	1,438
Toplam	425	18,04	12,102	,319

Öğrencilerin KMYTÖ'den almış oldukları toplam puanların anne öğrenim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren analiz sonuçları Tablo 14'de verilmiştir.

Tablo 14. Öğrencilerin Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Anne Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	4513,675	4	1128,41	8,230	0,000	Lise -Okuryazar değil
Gruplar içi	57585,21	420	137,108			Ortaokul-Okuryazar değil
Toplam	62098,88	424				İlkokul-Okuryazar değil

Tablo 14'de görüldüğü gibi, analiz sonuçları öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeylerinin KMYTÖ puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F_{(4-420)}=8230$, $p<.01$). Başka bir deyişle öğrencilerin KMYTÖ puanları öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyleri arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla homojenlik testi sonucunda varyansları eşit kabul edildiği göz önünde bulundurularak yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre;

annesi lise mezunu olan öğrencilerin tutum puanları ($\bar{X}=86,48$), annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin tutum puanları ($\bar{X}=85,12$), annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=83,10$) ile annesi okuryazar olmayan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=77,06$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur $p<0.05$. Annesi okuryazar olmayan öğrencilerin tutum puanlarına göre annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın çıkmamasının sebebi anne öğretim durumuna göre her iki grup arasındaki cevaplayıcı sayısı arasında büyük bir farkın olmasından kaynaklanmaktadır. Yani annesinin öğrenim durumu okuryazar olmayan 119 kişi bu araştırmaya katılırken annesi üniversite mezunu olan sadece 17 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Sonuç olarak temel eğitim düzeyine sahip olmayan annelerin çocuklarının kültürel mirasa yönelik tutumlarının temel eğitim ve yukarısı öğretim duruma sahip annelerin çocuklarına göre daha düşük çıktığı ve tutumun olumlu olmasına etki ettiği görülmektedir.

Baba öğrenim durumunun öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumlarında değişikliğe sebep olup olmadığını ortaya koymak için Tek faktörlü varyans analizi yapılmıştır.

Öğrencilerin babalarının öğrenim düzeylerine göre KMYTÖ'den almış oldukları puanlara ait bilgiler aşağıdaki Tablo 15' te gösterilmiştir.

Tablo 15. Baba Öğrenim Düzeyi ve Öğrencilerin KMYTÖ Puanları

Baba Öğretim Düzeyi	N	Mean	Std. Sapma	Std. Hata
Okur yazar değil	18	16,72	6,763	1,594
Okuryazar	183	15,23	5,677	,420
Ortaokul	82	18,04	6,478	,715
Lise	86	21,16	5,863	,632
Üniversite	56	22,86	5,706	,763
Toplam	425	18,04	6,581	,319

Baba öğrenim durumunun öğrencilerin KMYTÖ puanları üzerinde etkisini incelemek için tek faktörlü varyans analizi yapılmış ve bu analizin sonuçları tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo: 16 Öğrencilerin Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	5225,295	3	1741,765	12,906	0,000	Üniversite-okuryazar Üniversite-ortaokul Lise-Okuryazar
Gruplar içi	54389,152	403	134,961			
Toplam	59614,44	406				

Tablo 16'da görüldüğü gibi, analiz sonuçları öğrencilerin babalarının öğrenim düzeylerinin KMYTÖ puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F_{(3-403)}=12,906$ $p<.01$). Başka bir deyişle öğrencilerin KMYTÖ puanları öğrencilerin babalarının öğrenim düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Baba öğrenim düzeyleri arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla homojenlik testi sonucunda varyansları eşit kabul edildiği göz önünde bulundurularak yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutum puanları ($\bar{X}=88,36$) ile babası okuryazar olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=78,55$) ve yine babası üniversite mezunu olan öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutum puanları ($\bar{X}=88,36$) ile babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=82,02$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Ayrıca babası lise mezunu olan öğrencilerin tutum ölçeğinden almış oldukları puanlar ($\bar{X}=85,36$) ile babası okuryazar olan öğrencilerin

tutum puanları ($\bar{X} = 82,02$) arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşmuştur $p < 0.05$. Başka bir deyişle öğrencilerin babalarının öğretim düzeyi arttıkça öğrencilerin KMYTÖ puanlarında da bir artış gözlenmektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma uygulamasıyla elde edilen bulgulara dayalı olarak şu sonuçlara varılmıştır:

Öğrencilerin KMYBT puanları değerlendirildiğinde öğrencilerin 7. sınıf sonunda kazanmış oldukları düşünülen kültürel mirasa yönelik bilgi düzeylerinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Adıyaman ilindeki ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili konularda bilgilerinin yeterli olmadığı anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin KMYBT'den aldıkları puanların ailelerinin gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik yapılan analizde öğrencilerin ailelerin gelir düzeyi ile KMYBT'den aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Özellikle ailelerinin geliri 1000 TL ve asgari ücretin altında olan öğrencilerin KMYBT'den aldıkları puanların geliri daha üst seviyede olan öğrencilerin aldıkları puanlara göre oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu araştırma sonucunda ailenin geliri açısından başarıyı etkileyen aralık 1000 TL'den az veya çok olmasıdır. Bu miktardaki gelir düzeyi günümüzde asgari düzeyde geçim miktarına yaklaşık olarak denk gelmektedir. Bu durum da göstermektedir ki genel olarak gelir düzeyi düştükçe öğrencilerin ile KMYBT'den aldıkları puanlar düşmektedir. Kılıçaslan (2008)'a göre bunun nedeni gelir düzeyi yüksek ebeveynler çocuklarının başarısını arttıracak gerekli tedbirleri alabilmektedir. Gelir düzeyi yüksek olan ebeveyn nitelikli bir eğitim kurumuna gönderecek bir hazırlığı çocuğuna sunmaktadır. Ebeveynin gelir düzeyinin olması çocuğu olumsuz olarak etkilemektedir. Çünkü ebeveyn çocuğunun eğitimi için gerekli olan ihtiyacı karşılayamamaktadır. Gelbal (2008)'a göre ekonomik durumla başarı arasında çift yönlü bir ilişki vardır. Başarı arttıkça ekonomik düzeyde bir yükseliş olur; ekonomik düzey arttıkça başarıda artmaktadır.

Bu çalışmada gelir düzeyi düşük, asgari geçimin altında olan ailelerin çocuklarının kültürel mirasa yönelik başarıları gelir düzeyi orta ve yüksek olan ailelerin çocuklarına göre oldukça düşük olduğu görülmektedir. Fakat gelir düzeyi orta ve yüksek olan ailelerin çocukları arasında başarı olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Bu da göstermektedir ki belli bir gelirin üzerine çıktıktan sonra gelir düzeyinin artması öğrencinin başarısına belirgin bir şekilde yansımamaktadır. Sidekli ve Karaca'nın (2013) çalışmasında da bu bulguyu destekleyen sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğrencilerin KMYBT puanları öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Başka bir deyişle öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyi arttıkça öğrencilerin KMYBT puanlarında da bir artış gözlenmektedir. Benzer durum baba öğrenim düzeyi için de geçerlidir. Öğrencilerin baba öğrenim düzeyi arttıkça KMYBT puanlarında da bir artış gözlenmektedir. Ayrıca bu bulgulara dayanılarak öğrencilerin KMYBT puanlarında baba öğrenim durumundaki değişme anne öğrenim durumuna göre başarıya daha çok etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Tural'a (2000) göre sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan aileler kültürel etkinliklere daha fazla zaman ayırdıkları için daha başarılı olmaktadır. Orta Sosyo ekonomik düzeydeki ailelerin kültürel etkinlikler için ayırdıkları zamanın da başarıyı etkilediği düşünülmektedir. Ancak düşük sosyo- ekonomik düzeydeki ailelerde başarı düşüktür. Benzer bir çalışma da Duman ve Yenilmez (2008) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaya göre de sosyo ekonomik düzeyi yüksek ve orta olan öğrencilerin başarılı oldukları, Sosyo ekonomik düzeyleri düşük olan öğrencilerin başarısız oldukları tespit edilmiştir. Ünlü'nün (2012) ilköğretim 8. Sınıf öğrencileriyle yaptığı kültürle ilgili algı çalışmasında kültür kavramının ne olduğuna ilişkin ifadelerde ana-babası üniversite mezunu olan öğrencilerin daha betimleyici ifadeler kullandıkları ve günümüzle kültür arasında ilişki kurma noktasında daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmıştır. Ana-baba eğitim düzeyi düştükçe öğrencilerin genel olarak kullandığı ortak ifade gelenek ve görenek kavramlarla sınırlı olduğu sonucu da bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlarla

kısmen (özellikle anne eğitim düzeyiyle) örtüşmektedir. Bir toplumun kimliğinde kültürel mirasla ilgili farkındalığı artırmada eğitim ve turizmin teşvik edici bir rolü olduğu belirtilmiştir.

Yapılan analizler çerçevesinde araştırmaya katılan öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumlarının olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kültürel mirasa yönelik tutum ölçeği puanlarının ailenin geliri açısından karşılaştırıldığında Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği (KMYTÖ) puanları öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Ailenin gelirinin artmasına bağlı olarak öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumları artmaktadır. Ailelerin gelir düzeyi asgari geçim düzeyinden düşük olan öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumlarının daha yüksek gelir düzeyine sahip olan ailelerin çocuklarına göre daha az olumlu olduğu anlaşılmaktadır. Sidekli ve Karaca'nın (2013) sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla yerel kültürel mirasa yönelik araştırmalarında Öğretmen Adaylarının aile gelir düzeyleri ile tutumları arasında istatistiksel bir ilişki bulunamazken tutum sıra puanları en yüksek öğretmen adaylarının aile gelir düzeyi 1500- 2000 TL arasındaki öğretmen adayları olduğu görülmüştür. Aile gelir düzeyi en düşük olan öğretmen adaylarının kültürel miras tutum puanları daha düşük çıkmıştır. Ayrıca Blanden ve Gregg (2004) İngiliz ve Amerikan alanyazını üzerine yaptıkları çalışmada ailelerin gelir düzeylerinin eğitime katılmanın önemli bir sebebi olduğu sonucu bu çalışmanın bulgularıyla benzer şekilde ilişkilendirilebilir.

Yapılan analizler sonucunda anne eğitim durumunun başarı testinde olduğu gibi öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumları üzerinde de etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anne eğitim durumunda olduğu gibi baba eğitim durumu da öğrencilerin kültürel mirasa yönelik etkilemektedir. Yapılan analizler sonucunda baba eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin KMYTÖ puanları da artmaktadır.

Genel olarak bakıldığında gerek ulusal, gerekse yerel çevrede ilköğretim öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili bilgilerini artırmada formal eğitim kurumlarının yani okulun önemli bir rolü vardır. Bu sürecin geliştirilmesinde öğrencilerin ebeveylelerinin gelir

düzeyi ve eğitim durumlarının kısmen etkisi olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumlarının önemsenecek derecede olumlu olduğu fakat başarılarına yansımadağı manidardır.

Yukarıda belirtilen sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin ve öğretmenlerin kültürel mirası öğrenme-öğretme sürecinde bilgi beceri ve tutumlarını geliştirmek için aşağıdaki öneriler sunulmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenlerine yerel tarih öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitim verilebilir. Bu eğitimin yerel tarih öğretimi konusunda uzman kişiler tarafından verilmesi sağlanabilir. Okulun bulunduğu yakın çevreden başlayarak müze, ören yeri gibi tarihi mekânlara sınıf gezileri düzenlenebilir. Sınıf gezileri dersin amaçlarına ve kazanımlarına uygun bir şekilde tasarlanmalıdır. Gezi önceden planlanmalı ve gezi esnasında çıkabilecek sorunlara karşı tedbirler alınmalıdır. -Sınıf gezileri önündeki bürokratik engeller ve mali sorumluluklar azaltılabilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görev yaptıkları çevrenin yerel tarih bilgisine sahip olmaları gerekmektedir. Bu amaçla sosyal bilgiler öğretmenlerine görev yaptıkları bölgenin kültür mirasını değerlendirebilecek etkinlikler düzenlenmelidir. Okullarda kültür mirası yansıtacak bir pano düzenlenmelidir. Panoda afiş ve fotoğraf gibi görsel materyallere yer verilmelidir. Okulda kültürümüzü tanıtmak ve korumak amaçlı bilgi, resim ve kompozisyon gibi yarışmalar düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Aslan, E. ve Çulha B. (2008). Kimiz “Biz”? Türkiye’deki İlköğretim Okullarında “Ulusal Kimlik” ve “Kültürel Miras Eğitimi”, *21. Yüzyılda Kimlik, Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi*, Ed. Mustafa Safran ve Dursun Dilek, Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul.
- Blanden, J. ve Gregg P. (2004). Family Income And Educational Attainment : A Review Of Approaches And Evidence For Britain. Oxford Review of Economic Policy, C: 20, S:2, s. 245-263.
- Başar, E. (1994), *Eğitim Sosyolojisi*, Samsun, Eser Matbaası.

- Bıyıklı, S. G. (2010). *Representation of Culturel Heritage in Textbooks: Examination of the Illustration in the 4th and 5th Grade Social Studies Textbooks (1974-2009) in Turkey*, İstanbul: Koç Üniversitesi, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- Bostancı, N. (2002). *Toplum ve Kültür*, İhsan Sezal (editör), Sosyolojiye Giriş, (1.Basım), Ankara, Martı Yayınevi
- Böke, K. (2009). "Örnekleme", *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Editör: Kaan Böke, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Curtis, R. ve Seymour C. (2004). " Louisiana Heritage Education Program and Heritage in the Classroom: Children's Attitudes Towards Culturel Heritage ", *Journal of Social Studies Research*, Vol. 28, No 2, (20-24).
- Çankaya, E. (2006), *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzecilik Bağlamında Korunması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzecilik Anabilim Dalı, İstanbul.
- Çengelci, T. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Yeri, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C:25, S:1,(185-203).
- Demirel, Ö. (2004). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı*, PegemA Yayıncılık, 7. Baskı, Ankara.
- Doğan, Y. (2006). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihsel Yazılı Kanıtların Kullanımı*, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış doktora tezi).
- Duman, A. ve Yenilmez K. (2008). "İlköğretimde Matematik Başarısını Etkileyen Faktörlere İlişkin Öğrenci Görüşleri", *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 19, (251-268).
- Erkal, M. E. (1983). *Sosyoloji (Toplum Bilimi)*, Filiz Kitapevi, 2. Baskı, İstanbul.
- Gelbal, S. (2008). "Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyoekonomik Özelliklerinin Türkçe Başarısı Üzerinde Etkisi", *Eğitim ve Bilim*, Sayı: 150, Cilt: 33.

- Göğebakan, Y. (2009). *Görsel Sanatlar ve Bilgiler Derslerinin İlişkilendirilmesinin Kültür Varlıklarını Tanıma ve Sahip Çıkma İle İlgili Kazanımlarının Gerçekleşmesi ve Öğrencilerin Tutumları Üzerinde Etkileri*, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Hunter, K. (2008). Heritage Education in Social Studies, <http://www.cool.conservations.org/bytopic/misc/heritedu.html> 25 Aralık 2013 tarihinde ERİC veri tabanından alınmıştır.)
- Kara, A. (2010). "Öğrenmeye İlişkin Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:9, Sayı:12, (049-062).
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Kılıçaslan, S. (2008). *Ebeveynin Sosyo- Ekonomik ve Kültürel Düzeyinin İlköğretim Öğrencilerinin Okul Başarılarına Etkisi ve Bir Uygulama*, Ankara: Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- Kolaç, E. (2009). Somut Olmayan Mirası Koruma Bilinç ve Duyarlılık Oluşturmada Türkçe Eğitiminin Önemi, Milli Folklor, C:11, S:82, (19-31).
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6.7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu*, MEB Yayınları, Ankara.
- MEB(Milli Eğitim Bakanlığı). (2006). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf Öğretim Programı ve Kılavuzu*, MEB Yayınları, Ankara.
- Selanik, Ay T. ve Deveci, H. (2011). "Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel Toplum Çalışmalarından Yararlanma: Bir Eylem Araştırması", Journal of Social Studies Education Research, Cilt:2 Sayı:1, (83-115)
- Sertkaya, K. B. (2010). *İlköğretim II. Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Kültür Aktarımı ve Kültürel Kimlik Geliştirme*, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- Sidekli, S. ve Karaca, L. (2013). "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel, Kültürel Miras Öğelerinin Kullanımına İlişkin Öğretmen Adayı Görüşleri",Gaziosman Paşa Bilimsel Araştırma Dergisi, Sayı:5, (20-38).

- Tezcan M.(1999).*Eğitim Sosyolojisi*, (12.baskı), Şafak Matbaacılık Ankara.
- Tural, N. K. (2002). "Öğrenci Başarısında Etkili Okul Değişkenleri ve Eğitimde Verimlilik", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Sayı: 1-2, Cilt: 35, (39- 54).
- TDK (Türk Dil Kurumu). (2010). <http://tdkterim.gov.tr/bts/> adresinden 27 Temmuz 2010 tarihinde alınmıştır.
- TDK (Türk Dil Kurumu). (2011). <http://tdkterim.gov.tr/bts/> adresinden 20 Ekim 2011 tarihinde alınmıştır.
- UNESCO, (1982). Mexico City Declaration on Cultural Policies. 25 Aralık 2013 tarihinde UNESCO Web sitesinden erişildi: http://portal.unesco.org/culture/en/files/12762/11295421661mexico_en.pdf/mexico_en.pdf
- Ünlü, İ. (2012). "İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Kültür Algılarının İncelenmesi", Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)C:13, Sayı: 1, Nisan 2012, (77-92)

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Social studies lesson's being about the human and human activities, dealing with social cases and being a product of social studies provide a basis for the subject of cultural heritage to be discussed in social studies lesson. The subject of cultural heritage has an important place in social studies lesson. One of the nine learning domains creating the social studies lesson is the learning domain of "Culture and Heritage."

According to the general purposes of Social Studies Curriculum, students realize the importance of cultural elements to create a national identity of a society. *"So, while they perceive that cultural elements are the ones that distinguish one society from the other, they also perceive that these provide contribution upon the coloration and enrichment of world cultural heritage as being carried from local to national and from national to international."* (Ministry of National Education-MNE, 2005)

The purpose of this study was to analyze the 7th grade elementary education students' level of reaching to acquisitions related to Cultural Heritage and the effects of some variables (family income, educational status of parents) upon cultural heritage training. In this research, it was aimed to determine how general purposes and acquisitions of the lesson included in the curriculum of the aforementioned lesson were actualized in practice within the scope of the province of Adıyaman.

Methodology

In this research, the screening model was chosen because the success levels and attitudes of elementary education 7th grade students studying at Adıyaman city center and Kahta district related to cultural heritage was analyzed in terms of some variables. The study population included 7th grade students studying at elementary education

schools in the province of Adıyaman and Kahta district. The study sample of the research was stratified random sampling method. The purpose to create stratification was to increase the similarity of the sample chosen for the study with the study population as possible and so to minimize the sampling mistake by increasing the representation capacity of the sample (Böke, 2009: 112). In the research, the attitude scale related to cultural heritage and success test related to cultural heritage were used as the data collection tools. The Success Test Related to Cultural Heritage was developed by the researchers. In this research, the attitude scale was used to measure the attitudes of students related to the cultural heritage. "Cultural Heritage Attitude Scale" developed by Curtis and Seymour (2004) and performed in elementary education 4th and 8th grades in Louisiana in 2001-2002 academic year was adapted into Adıyaman and used in this study.

In this study was modelled according to the quantitative research approach, SPSS (Statistical Package For Social Studies) 15.00 program was used for analyzing the data obtained through quantitative methods.

Findings

The average of the success test scores of 7th grade students participated into the research related to the cultural heritage was noticed as $\bar{X} = 17.69$. The analysis results revealed that there was a statistically significant difference in terms of family income level The Success Test Related to Cultural Heritage (STRCH) scores of students. Moreover, the analysis results proved a statistically significant difference in terms of STRCH scores of students' mothers' level of education. On the other hand, the analysis results also revealed a statistically significant difference in terms of STRCH scores of students' fathers' level of education. According to 5-point likert grading scale, the attitude of the students participated into the research related to cultural heritage was

positive considering that the highest score students could take was 100 and the lowest was 20.

Conclusion and Discussion

When STRCH scores of students were evaluated, it was concluded that the level of knowledge obtained by students at the end of 7th grade related to cultural heritage was at medium level. It was understood that the knowledge of elementary education 7th grade students in Adıyaman related to cultural heritage was not adequate. A significant difference was noticed between the scores taken from STRCH and income level of students' families in the analysis performed to determine whether the scores of students taken from STRCH differed according to the level of income or not. Especially the STRCH scores of the students with families that had income below 1000 TL or the minimum wage was noticed to be lower than the scores of students with higher level of income. According to Kılıçaslan (2008), the parents with high level of income can take the necessary precautions that will increase the success of their children.

As the students' fathers' level of education increased, an increase was also observed in STRCH scores. Moreover, it was also concluded depending upon the findings that the change in fathers' level of education affected the success more rather than the educational status of mothers. According to Tural (2000), the families with a higher socio-economic level were more successful because they took more time to cultural activities.

Within the scope of the obtained findings, it was concluded that the attitudes of the students participated into the research related to cultural heritage was positive. When the scores of the attitude scale related to cultural heritage were compared in terms of the income of the family, The Attitude Scale Related to Cultural Heritage (ASRCH)

scores changed significantly depending upon the income levels of families. Depending upon the increase in families' level of income, the attitudes of students related to the cultural heritage increased, as well. It was understood that the students with families that had lower than minimum subsistence level was less positive than the children of families that had higher level of income.

As result of the obtained findings, it was concluded that educational status of mother was efficient upon the attitudes of students related to cultural heritage as well as it was noticed in success test. As in the mother's educational status, educational status of father also affected the attitudes of students related to cultural heritage. As result of the performed analysis, as the fathers' level of education increased, ASRCH scores of the students increased, as well.